

Věda podle vzoru žena

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 00 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

Dne 11. února 2025 hostil Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR dvacet nadšených středoškolských studentek z devíti různých škol celé republiky. Stalo se tak v rámci třetího ročníku akce *Věda podle vzoru žena* při příležitosti Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě.

Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského rozvíjí vědecký odkaz nositele Nobelovy ceny prof. Jaroslava Heyrovského v oborech spojených s fyzikální chemií. V současné době zde funguje 13 oddělení, v nichž se špičkovému základnímu i aplikovanému výzkumu věnuje přes dvě stě vědkyň a vědců. „*Náš ústav v hojně míře podporuje mladé vědce a vědkyně. Podobným způsobem přistupujeme k vytváření příležitostí jak pro muže, tak i pro ženy s cílem rovného zastoupení ve vedoucích funkcích ústavu,*“ připomíná zástupce ředitele pro vědu prof. RNDr. Patrik Španěl¹, Dr. rer. nat.

¹ J. Žďárská: Fyzika na Heyrovského ústavu. *Čs. čas. fyz.* 71, 313–315 (2021).

Obr. 1 Studentky přivítala Květa Stejskalová – držitelka medaile Učené společnosti ČR za zásluhy o rozvoj vědy z roku 2023, titulu Osobnost české chemie roku 2024 a především neúnavná a skvělá popularizátorka vědy. Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH

Tento přístup k ženám vědkyním je velmi potěšující. Především proto, že vědecká práce a často i vzdělání bývaly ženám² v historii často odpírány. Je opravdu víc než dobře, že argumenty opomíjející vzdělanost žen už v současné době nemají takovou moc. Samotná věda naštěstí nerozlišuje v tom, zda se o ni zajímá žena, či muž. A tak se ženy i přes různé zákazy o vědu zajímaly, zajímají a jsou ve vědě úspěšné. Vzpomeňme třeba Marii Curie-Sklodowskou, držitelku No-

² J. Žďárská: Ženy mezi vědou a rodinou. *Čs. čas. fyz.* 73, 429 (2023).

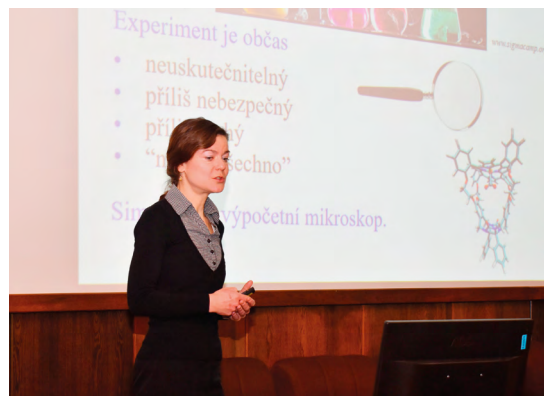

Obr. 2 Akce při příležitosti Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě *Věda podle vzoru žena* provázela atmosféra plná nadšení. Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH

belových cen za fyziku i chemii, či Caroline Lucretie Herschelovou, astronomku, která objevila tři mlhoviny a osm komet.

Mezinárodní den žen dívek ve vědě, který vyhlásilo Valné shromáždění Organizace spojených národů v roce 2015, byl stanoven na 11. února a má připomínat zásadní úlohu žen ve vědeckém světě a podpořit jejich zapojení do výzkumné činnosti.

Díky tomu se proto v úterý 11. února Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského proměnil v inspirativní prostředí pro nadějně studentky. Třetí ročník akce *Věda podle vzoru žena* zahájila spolu s Dr. Martinem Srncem, zástupcem ředitele pro vzdělávání, Dr. Květa Stejska-

Obr. 3 Vědkyně Eva Krupičková Pluhařová představila studentkám oblast výpočetní chemie, kterou se zabývá. Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH

Obr. 4 Květa Stejskalová s Martinem Srncem v Brdičkově posluchárně při úvodním představení vědecké práce Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského. Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH

lová. „Náš nadprůměrný počet vědkyň není náhoda“, vysvětluje Květa Stejskalová a dodává: „Je to výsledek systematické podpory a vstřícného přístupu k potřebám našich pracovníků. Zatímco ve světě vědy celkově počet žen paradoxně klesá (z 32,6 % v roce 2005 na současných 28,7 %), iniciativy jako *Věda podle vzoru žena* ukazují cestu k budoucnosti s vyšším zapojením žen do vědy a výzkumu.“

Co asi očekávalo před vstupem do Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského příchodících dvacet studentek a jaké pro ně bylo překročit „práh“ tak významné výzkumné instituce? A co všechno si ze setkání odnesly? Jistě je oslovila možnost vidět i zažít práci vědkyň

Obr. 5 Bílé pláště, ochranné pomůcky a trpělivá práce se vzorky – tak vypadá věda... Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH

na vlastní oči i to, že v rámci tohoto setkání měly možnost si s některými z nich pohovořit.

Jednou z úspěšných vědkyň, které se dívkám věnovaly, byla Dr. Eva Krupičková Pluhařová. Poodhalila jim tajemství výpočetní chemie, kterou se zabývá. O výzkumu nanomateriálů a jejich aplikacích v pokročilých bateriových systémech studentkám vyprávěla Dr. Zuzana Vlčková. A přidala i rady pro úspěšnou vědeckou kariéru. „Vědět, co chci – to je základ,“ zdůraznila Zuzana Vlčková. „Stejně důležité je ne bát se a především zkusit nové věci a věřit si. Bez zdravé sebedůvěry to ve vědě nejde. A umět se rozhodnout,“ připomněla Zuzana Vlčková s doporučením, aby se studentky neobávaly pracovat na tématech, jež například nebyly jejich původním záměrem. „Rozšířte si tak své znalosti a zkušenosti, které do sebe postupně zapadnou,“ doplnila.

Účastnice setkání měly možnost všetečně nahlížet pod pokličku skutečné vědecké práce – to když byly následně rozděleny do malých slupin a absolvovaly ukázky měření v několika fyzikálně-chemických laboratořích. Zde se mohly seznámit se zajímavou přístrojovou technikou a oborem výzkumu, v němž se využívá. Poté dostaly příležitost k neformální diskusi u kávy s dalšími úspěšnými vědkyněmi. Vyzpovídat tak mohly například Elišku Mikyskovou z Centra pro inovace v oboru nanomateriálů a nanotechnologií či Olgu Ryparovou, která je známá na sociálních sítích jako Olinium.

Den až po okraj naplněný vědou – tak bychom možná mohli pojmenovat zmiňované úterý, které uteklo

Obr. 6 A konečně! Fyzikálně-chemická laboratoř a možnost „osahat si“ prostředí praktického výzkumu. Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH

až nadmíru rychle nejen přítomným studentkám, ale i všem z Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského, kteří se na akci *Věda podle vzoru žena* podíleli. Byl to sice pouze jeden jediný den, ale nesmírně důležitý. To dokazuje i příběh Amelie Anny Figallové z Gymnázia Open Gate, která připomíná: „Loňská návštěva ústavu mi otevřela spoustu nových možností. Od biochemického kurzu jsem se dostala až ke stáži v projektu *Otevřená věda*. A teď jsem tady jako stážistka!“

Aktuální statistiky ukazují, že podobné iniciativy jsou více než potřebné. Zatímco Česká republika s 28,7% zastoupením žen ve výzkumu se krčí na posledním místě v EU, Ústav Heyrovského dokazuje, že změna je rozhodně možná. Ženy zde totiž tvoří 30% vědeckých pracovníků a mezi doktorandy dokonce 53%. To jsou skutečné čísla, která hovoří za vše!

Obr. 7 *Věda podle vzoru žena* – den plný informací i zkušeností. Rozhodně bylo o čem diskutovat. Foto: Miroslava Macháčková, ÚFCH JH